

Κείμενο 1

Bodyshaming: Τι σε κάνει να ντρέπεσαι για το σώμα σου;

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί κείμενο (διασκευή) από την ιστοσελίδα της Στέγης Ιδρύματος Ωνάση, για τη «γνωριμία» του κοινού με την ψηφιακή σειρά συζητήσεων Society Uncensored¹.

Η βιομηχανία της ομορφιάς προβάλλει κατά κύριο λόγο γυναίκες, αλλά και άνδρες, «αποδεκτούς», που εντάσσονται στα στερεότυπα περί κάλλους, όπως ορίζονται σε εξώφυλλα περιοδικών και κοινωνικά δίκτυα. Τα ερωτήματα που προκύπτουν είναι πολλά: γιατί κάποιος έχει λόγο για το δικό σου σώμα; Πρέπει εσύ να θωρακίζεις τον εαυτό σου, για να μη γίνεσαι έρμαιο στην άποψη κάποιου; Πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον ορισμό του τι είναι αποδεκτό ως σώμα; Τάπες, ψηλοτάκουνα, τόφαλοι, κοκκαλιάρηδες, με λεύκη, με ψωρίαση, με άπειρα τατουάζ: πώς μπορούμε να πάψουμε να χαρακτηρίζουμε ανθρώπους, προσβάλλοντας και πληγώνοντας τους;

Το bodyshaming, αν και έχει βαθιές ρίζες ως πρακτική, είναι ένας όρος που εμφανίζεται στον δημόσιο λόγο τα τελευταία χρόνια και αφορά τα επικριτικά σχόλια που μπορεί να δεχτεί ένας άνθρωπος για την εμφάνισή του. Το φαινόμενο αφορά τόσο γυναίκες όσο και άνδρες, όμως, καθώς σχετίζεται κατεξοχήν με το γυναικείο σώμα και την εργαλειοποίησή/αντικειμενοποίησή του, το bodyshaming στοχοποιεί κυρίως θηλυκότητες.

Στην κοινωνία μας θαυμάζουμε γυναίκες, αλλά και άνδρες, στις «ιδανικές» διαστάσεις, χωρίς δερματοπάθειες και αυτοάνοσα που αλλάζουν την «αποδεκτή» όψη. Το bodyshaming, λοιπόν, περιγράφει τα κακόβουλα σχόλια, τα οποία εκδηλώνονται, για να προσβάλουν και να χαρακτηρίσουν την εμφάνιση ενός ανθρώπου – είτε σε σχέση με τα φυσικά είτε με τα επίκτητα χαρακτηριστικά του – όταν ξεφεύγουν από το μη ρεαλιστικό πρότυπο που κυριαρχεί. Εξάλλου, το bodyshaming έχει βαθιές πολιτισμικές ρίζες στην κοινωνία, στα ΜΜΕ, στην οικογένεια, στον τρόπο που μεγαλώνουμε, ακόμα και στην τέχνη και τον κινηματογράφο, και φυσικά στις πατριαρχικές κοινωνικές δομές που ακόμα επικρατούν και καθορίζουν αντιλήψεις.

Ωστόσο, το τελευταίο διάστημα, η συζήτηση έχει ανοίξει έντονα και στην ελληνική κοινωνία. Αφορμή μπορεί να έχει σταθεί και το γεγονός ότι ασκείται τελευταία bodyshaming σε ανθρώπους για τα κιλά τους, την κυτταρίτιδά ή τις ραγάδες τους, τα τατουάζ ή τις δερματοπάθειές τους ή το γεγονός ότι πρόσωπα με αναγνωρισιμότητα μπορεί να γίνονται τα ίδια θύτες κακόβουλων σχολίων. Ταυτόχρονα, γυναίκες και άνδρες με εξωπραγματικά «ιδανικές» διαστάσεις κυριαρχούν στα κοινωνικά δίκτυα είτε για να επιβάλουν τα καθιερωμένα πρότυπα της βιομηχανίας ομορφιάς που εκθειάζουν το υπερβολικά αδύνατο και γυμνασμένο σώμα είτε για να μας συμβουλέψουν να αγαπάμε το σώμα μας, όπως είναι.

Εν μέσω καλοκαιριού, όπου αρκετοί και αρκετές νιώθουν ανασφαλείς στο να εκθέσουν το σώμα τους στα βλέμματα των άλλων, η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση ανοίγει τη συζήτηση, όχι μόνο με αφορμή την παραλία, αλλά κυρίως, για να μιλήσουμε για το πώς θα καταφέρουμε να χωράμε στα σώματά μας χωρίς να αισθανόμαστε ενοχές για αυτά.

¹ κοινωνία χωρίς λογοκρισία

Bernardine Evaristo (1959 –)
Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο

Στο βιβλίο «Κορίτσι, Γυναίκα, Άλλο» (εκδ. Gutenberg, 2020) της Μπερναρντίν Εβαρίστο παρελαύνουν δώδεκα γυναίκες που ζουν στη Βρετανία, οι περισσότερες μαύρες ή μιγάδες, κάθε ηλικίας, πλούσιες και φτωχές, με διαφορετικούς χαρακτήρες και προσανατολισμούς.

Η Κάρολ μετακόμισε κατευθείαν από το διαμέρισμα
της μητέρας της όπου έμενε δωρεάν για κάνα δυό χρόνια
μετά την αποφοίτησή της για να βάλει στην άκρη
λεφτά για ν' αγοράσει σπίτι

στο σπίτι του Φρέντι στο Φούλαμ όπου η σχέση τους
προχώρησε στη φάση του αρραβώνα

θα είμαι η αρσενική νοικοκυρά στη σχέση, της υπο-
σχέθηκε, θα κρέμομαι χαριτωμένα από το μπράτσο σου
όποτε χρειάζεται, θα κουρεύω το γρασίδι, θα φτιάχνω
μαρμελάδες, θα επιβλέπω την οικονόμο και θα μεγα-
λώσω τα όμορφα μελαχρινά παιδιά μας

της άρεσε που ήταν διατεθειμένος να υπηρετήσει
τη φιλοδοξία της

ήξερε ότι θα πήγαινε μπροστά πολύ πιο γρήγορα
μ' αυτόν στο πλευρό της

εκείνος είπε ότι οι γονείς του ήθελαν να παντρευτεί
κάποια που οι πρόγονοί της, όπως οι δικοί τους, θα έφτα-
ναν ως τον Γουλιέλμο τον Κατακτητή.

θα έπρεπε να έβλεπες τα μούτρα τους όταν τους το
είπα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το θέμα του Κειμένου 1, ποιους αφορά και γιατί; Να γράψεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 επιστρατεύεται η τεχνική του ορισμού. Ποια είναι η έννοια που ορίζεται και ποια τα χαρακτηριστικά της (μονάδες 4); Πιστεύεις ότι λογικά και δομικά δικαιολογείται ο ορισμός στη δεύτερη παράγραφο; Δικαιολόγησε την απάντησή σου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του παραθέτουν ερωτήματα. Τι θέλουν να πετύχουν με αυτόν τον τρόπο (μονάδες 10); Πιστεύεις ότι θα άλλαξε το ύφος λόγου της παραγράφου, αν στη θέση των ερωτημάτων υπήρχαν προτάσεις κρίσεως και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή τα κακόβουλα σχόλια που δέχονται στα κοινωνικά δίκτυα άνθρωποι που εμφανισιακά απέχουν από το κυρίαρχο πρότυπο ομορφιάς, αποφασίζεις να εκφωνήσεις μιας ομιλία (300 περίπου λέξεις) ενώπιον των συμμαθητών σου προκειμένου να τους προβληματίσεις και να τους ευαισθητοποιήσεις για τα αποτελέσματα του bodyshaming.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να εντοπίσετε τον κυρίαρχο ρηματικό χρόνο στους στίχους 7-11 και τη λειτουργία του ως προς το ύφος και το νόημα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του Φρέντι στο Κείμενο 2. Εξακολουθεί, κατά τη γνώμη σου, να είναι επίκαιρος στη σημερινή ελληνική πραγματικότητα ο «προβληματισμός» που θέτει το Κείμενο 2; Να απαντήσεις με ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Θέμα του κειμένου είναι το φαινόμενο του bodyshaming, δηλαδή η αρνητική κριτική που δέχεται κάποιος για το σώμα του. Αφορά τόσο γυναίκες όσο και άντρες, κυρίως όμως στοχοποιεί τις δεύτερες. Κύριος λόγος για τον οποίο εκδηλώνεται το φαινόμενο είναι ότι η βιομηχανία ομορφιάς προβάλλει συγκεκριμένα πρότυπα, με αποτέλεσμα να κυριαρχεί στην κοινωνία μια εξιδανικευμένη εικόνα για τα δύο φύλα.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ορίζεται η έννοια του bodyshaming. Πρόκειται για μια πρακτική με ρίζες στο παρελθόν, που εμφανίζεται πλέον ως όρος και αφορά την αρνητική κριτική που μπορεί να δεχτεί κάποιος για το σώμα του. Το bodyshaming σχετίζεται και με τα δυο φύλα, αλλά στοχοποιεί κυρίως τις γυναίκες. Η επιλογή των συντακτών του Κειμένου 1 να δώσουν έναν ορισμό της έννοιας υπηρετεί τη συνοχή των παραγράφων και την αλληλουχία των ιδεών, όπως αυτές παρουσιάζονται σε μορφή ερωτήσεων στην πρώτη παράγραφο που αποτελεί και τη βάση, πάνω στην οποία οικοδομείται το άρθρο. Επίσης, ο ορισμός συνδέεται και με τον τίτλο του Κειμένου 1, μέρος του οποίου είναι ξενόγλωσσος και απαιτεί ερμηνεία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Με την παράθεση ερωτημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 οι συντάκτες του επιδιώκουν να προσδώσουν στον λόγο προφορικότητα, αμεσότητα και υφολογική ποικιλία. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο ενεργοποιείται το ενδιαφέρον του δέκτη και η εισαγωγική παράγραφος πετυχαίνει έναν βασικό της στόχο. Αν στη θέση των ερωτήσεων υπήρχαν κύριες προτάσεις κρίσεως, το ύφος του λόγου θα ήταν διαφορετικό, καθώς θα επρόκειτο για διατύπωση μιας κρίσης, σκέψης ή διαπίστωσης που εμπεριέχει έναν μεγάλο βαθμό βεβαιότητας ή μεταφέρει μια απλή πληροφορία. Με αυτόν τον τρόπο, ο λόγος δεν θα πετύχαινε την άμεση εμπλοκή των αναγνωστών/-στριών ούτε θα ενεργοποιούσε στον ίδιο βαθμό το ενδιαφέρον τους.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ	Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες,
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	η παρουσία σας εδώ, σήμερα με χαροποιεί ιδιαίτερα, καθώς αναδεικνύει το ενδιαφέρον σας για κοινωνικά ζητήματα που αφορούν όλους μας, όπως το bodyshaming, την αρνητική κριτική, δηλαδή, που δέχεται κάποιος για την εμφάνισή του, η οποία πλήττει πολλούς ανθρώπους, ιδιαίτερα στα κοινωνικά δίκτυα. Βέβαια, αυτή η κριτική μπορεί να έχει ολέθριες συνέπειες, τις οποίες θα σας παρουσιάσω παρακάτω. Όσα θα αναφερθούν ως αποτελέσουν τροφή για σκέψη και γόνιμο διάλογο με σκοπό την ευημερία όλων.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Ας σκεφτούμε λίγο τι μπορεί να αισθάνεται κάποιος που δέχεται συνεχώς τέτοιου είδους σχόλια. Το bodyshaming πλήττει άμεσα την αυτοεκτίμηση των ανθρώπων, δημιουργώντας ανασφάλειες και άγχος για την εικόνα τους. Άτομα που βρίσκονται στο στόχαστρο μπορεί να οδηγηθούν σε επικίνδυνες καταστάσεις, όπως διατροφικές διαταραχές, κατάθλιψη, ακόμα και τάσεις αυτοκτονίας! Κανένας δεν αξίζει να βιώνει αυτά τα συναισθήματα μόνο και μόνο επειδή δεν ταιριάζει σε ένα προκαθορισμένο πρότυπο. Επιπλέον, το bodyshaming συμβάλλει στη δημιουργία ενός τοξικού κοινωνικού περιβάλλοντος. Αντί να προάγεται η αποδοχή της διαφορετικότητας, επιβάλλεται μια συγκεκριμένη αντίληψη για την ομορφιά, που περιορίζει την ελευθερία των ανθρώπων να νιώθουν άνετα με το σώμα τους. Όλοι μας έχουμε το δικαίωμα να είμαστε ο εαυτός μας, χωρίς φόβο ότι θα κριθούμε αρνητικά για την εμφάνισή μας.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Ας μην μείνουμε απλοί παρατηρητές αυτού του φαινομένου. Σας καλώ όλους να γίνουμε μέρος της αλλαγής! Μπορούμε να ξεκινήσουμε από το σχολείο μας, διοργανώνοντας δράσεις ευαισθητοποίησης, όπως εκστρατείες κατά του bodyshaming, συζητήσεις και εργαστήρια που θα προωθούν την αποδοχή της διαφορετικότητας. Ας

	χρησιμοποιήσουμε τη δύναμη των κοινωνικών δικτύων για καλό σκοπό. Ας μοιραστούμε θετικά μηνύματα, ας υποστηρίξουμε ο ένας τον άλλον και ας δημιουργήσουμε έναν χώρο όπου όλοι θα αισθανόμαστε αποδεκτοί και ασφαλείς. Η αλλαγή ξεκινάει από εμάς – ας γίνουμε η φωνή που θα ακουστεί!
ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ	Σας ευχαριστώ.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στους στίχους 7-11 αξιοποιείται ο Εξακολουθητικός Μέλλοντας μέσω του οποίου εκφράζει ο Φρέντι τις υποσχέσεις του στην αγαπημένη του. Μέσω αυτού του χρόνου αναδεικνύεται η διάθεσή του να στηρίζει την αγαπημένη του στο μέλλον συνεχώς, διαμορφώνοντας ένα ύφος εύθυμο και ζωηρό.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η στάση του Φρέντι υπαγορεύεται από τα συναισθήματα που τρέφει για την Κάρολ. Στον λόγο του κυριαρχούν οι εικόνες («θα κρέμομαι χαριτωμένα από το μπράτσο σου [...], θα κουρεύω το γρασίδι, θα φτιάχνω μαρμελάδες»), που ενεργοποιούν τη φαντασία και αποκαλύπτουν την ένταση των συναισθημάτων του για εκείνη. Ο Φρέντι σπάει το στερεότυπο του συζύγου ως αρχηγού και κύριου υπεύθυνου για την οικογένεια που πρέπει να φροντίζει για την επαγγελματική και οικονομική του εξέλιξη, αφού αποφασίζει να στηρίζει την αγαπημένη του και τα σχέδιά της αναλαμβάνοντας εκείνος τη φροντίδα του σπιτιού και των παιδιών. Ο προβληματισμός που θέτει το Κείμενο 2 παραμένει επίκαιρος, καθώς το θέμα των έμφυλων σχέσεων και των στερεοτύπων που εξακολουθούν να καλλιεργούνται – παρά τα βήματα προόδου – αποτελεί μια λυπηρή πραγματικότητα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxikiselida>)».